

Doktori értekezés tézisei

Szabó Edina

**A mai magyar börtönszleng
1996–2005**

**Debrecen
2005**

1. Célkitűzések, témamegjelölés

Dolgozatomban, amint arra a címből is lehet következtetni, az 1996 és 2005 között adatolható magyarországi börtönszlenget mutatom be, azt a csoportnyelvet, amelynek az átfogó tanulmányozása hazánkban eddig még nem történt meg. Munkámban büntetés-végrehajtási intézeteink fogvatartottjainak belső, informális nyelvhasználatának általános kérdéseivel foglalkozom, és a mai magyar börtönszleng szó- és kifejezőkészletének szótárba foglalásán túl kísérletet teszek a vizsgált csoportnyelv nyelvi-szociolingvisztikai leírására.

Célkitűzésemet, a magyar börtönszleng átfogó tanulmányozását az indokolta, hogy a kutatás első éveiben olyan mennyiségű és minőségű, a nyelvtudományban eddig még nem tárgyalt adatokra bukkantam, amelyek érdemesnek mutatkoztak arra, hogy egy mélyebb, megtervezett szlengkutatás irányuljon erre a területre.

Elsősorban célom volt a magyar börtönszlenget feltárni, bemutatni keletkezését, funkcióját, működését, a szlenghasználó közösségben betöltött szerepét. Célom volt továbbá rámutatni nyelvi előzményeire, összevetni a már létező bűnözői nyelvi adatbázissal, vagyis a tolvajnyelv elemeivel, egyben definiálni helyét a magyar szlengkutatás területén. Kutatásom során mindvégig azt tartottam szem előtt, hogy hol van az ember a szlengben, így célom volt annak leírása is, mikor, milyen körülmények között motiváltak a vizsgált csoport tagjai szlenghasználatra. Ennek kiderítéséhez a nyelvi adatok feltárásán és rendszerezésén túl, a zárt közeg csoportjainak vizsgálatára is ki kellett terjeszteni a kutatást, megfigyelve a csoportszerveződés lehetőségeit és okait a börtöntársadalomban.

Munkám során természetesen felvetődött az a kérdés, hogy célkitűzésemnek megfelelően, —mely szerint szociolingvisztikai szemléletű kutatást kívánok folytatni, vagyis egy olyan vizsgálatot, amely a nyelvet dinamikus rendszerként szemléli — mennyiben és hogyan van értelme egy látszólagosan statikus szótár elkészítésének. Természetesen tudatában kell lennünk annak, hogy ez a szótár nem más, mint az önmagában, kiszakítottan is megragadható szleng, az a kívülállók számára is hozzáférhető empirikus anyag, amely jelen esetben az egyetlen út a kitűzött cél eléréséhez, a vizsgálandó csoport nyelvi megismeréséhez. A kutatás azonban elsősorban a nyelvet használó emberek vizsgálatára irányult, az elhangzott szavak, kifejezések ilyen formájú

adatolására pedig azért volt szükség, mert ebben a formában juthattam hozzá leginkább az adott nyelvváltozat használatának jellemzőihez. A feltárni kívánt területek kérdéseinek megválaszolásához nélkülözhetetlen, a lehetőségek miatt pedig törvényszerű volt, hogy a nyelvi anyagból szótár készült.

Összefoglalva, a börtönszleng bemutatása során célom volt az adott szlengjelenség lehető legtöbb oldalról való megközelítése, a börtönszókincs nyelvi elemzése, rámutatva azokra a területekre, ahol a nyelvtudomány, jelen esetben a börtönszlengkutatás, segítségül hívható egy zárt csoport mélyebb megismeréséhez. Végül fontosnak tartottam a kutatás során keletkezett nyelvi adatbázis olyan formában történő rögzítését, mely mind a nyelvtudomány, mind a nagyközönség számára is bepillantást enged hazánk börtöneiben raboskodó emberek nyelvhasználati szokásaiba, vagyis egy csoportnyelvi értelmező szótárban közölni a felvett szavakat és állandósult szókapcsolatokat, azok jelentését, jelentésárnyalatait.

2. Módszerek

Dolgozatom megalkotásához szükség volt egyfelől számba venni a szlengkutatásnak a börtönszleng szempontjából is fontos szakirodalmát, melyet kronologikusan és tematikusan is áttekintettem, kiemelve már a korai tolvajnyelv-kutatásban helyenként megjelenő szociolingvisztikai szemléletmódot. Természetesen figyelembe vettem a modern szlengkutatás csoportnyelvek körében történő vizsgálódások eredményeit is, erről a területről a legtöbb információt KIS TAMÁS sorozatszerkesztésében megjelenő *Szlengkutatás* produktumai nyújtották. Továbbá a börtönszleng átfogó elemzéséhez lényeges támpontként szolgáltak GEDÉNYI MIHÁLY, VELKEI LÁSZLÓ, SZABÓ KRISZTINA, BENCZE IMRE, C. FEHÉR FERENC és FARKAS ISTVÁN ebben a témában történő alkotásai, munkáik egyben a börtönszleng előzményei is. Szintén fontosnak tartottam áttekinteni tolvajnyelvi szótáraink csoportnyelvkutatás-elméleti megnyilatkozásait, így munkámat lényeges információkkal egészítették ki KIS TAMÁS korai tolvajnyelvi emlékek körében végzett kutatásai, és az 1862-től szép számban megjelenő tolvajnyelvi szótárírók kutatási eredményei (TORONYAI KÁROLY, BERKES KÁLMÁN, JENŐ SÁNDOR–VETŐ IMRE, KISS KÁROLY, SZIRMAY ISTVÁN, BALASSA JÓZSEF, BOROSS JÓZSEF–SZŰTS LÁSZLÓ, FAZAKAS ISTVÁN).

Disszertációm elkészítéséhez másfelől elengedhetetlen volt egy saját kutatási módszer kidolgozása, mivel ekkora méretű, a börtönszlenget több szempontból elemezni kívánt kutatás még nem történt Magyarországon. Ezért szükségképpen kidolgoztam mind az adatgyűjtés, mind az adatfeldolgozás metodikáját.

A dolgozatomban bemutatott nyelvi anyag teljes egészében az utóbbi nyolc év során gyűlt össze. A kutatás leginkább kérdőívvel történt, néhány helyen viszont ettől eltérően lehetőségem volt csoportos, illetve egyéni interjú készítésére is. Az adatgyűjtést hazánk nagyobb büntetés-végrehajtási intézeteiben végeztem, Debrecenben, Nyíregyházán, Sátoraljaújhelyen, Szegeden, Tökölön, Budapesten (a Kozma utcában), Balassagyarmaton, Vácon, Esztergomban, Kalocsán, Sopronkőhidán, Sándorházán, Mélykúton, Baracskán és Székesfehérváron. Mindenhol egy részletes, tizennyolc fogalmi kategóriából álló, általam összeállított kérdőívvel dolgoztam, és a legtöbb esetben az intézet lakóinak 25–30 százalékát kérdeztem meg, de kevésbé kedvező alkalmakkor is a fogvatartottak minimum 10 százaléka töltött ki kérdőívet. Nem kiválogatott adatközlőkkel dolgoztam, a mintavétel véletlenszerű volt, a kérdőívek személyi adatokra vonatkozó részének áttekintésével megbizonyosodhattam róla, hogy a kutatásban megjelent a nagy büntényes, hosszú időt börtönben töltő, visszaeső rab mellett az első büntényes, újonnan börtönbe került fogvatartott is. A kutatást legtöbb esetben személyesen végeztem, jelen voltam a kérdőívek kitöltésénél, így a problémásabb attrakciós központok megvitathatók voltak.

Saját gyűjtésemen kívül feldolgoztam a Börtön Újság 1998. március 20-i (7/12:6) számában meghirdetett börtönszlenget-gyűjtő pályázatra beérkezett dolgozatok anyagát is. Erre a pályázatra a legtöbb pályamunkát (szám szerint négyet) a budapesti Kozma utcai fegyházból (Budapesti Fegyház és Börtön) kaptuk. Két-két dolgozat érkezett Sopronkőhidáról, Szegedről és Vácról, egy-egy Dunaújvárosból, Kecskemétről, Pálhalmáról, Tökölről és Nyíregyházáról, egy munka pedig nem jelölte meg gyűjtése színhelyét, színhelyeit. Ez a javarészből raboktól érkezett szókincs fontos megerősítése volt az addig gyűjtött anyagnak.

A szleng működésére és a szlengség egyes ember életében betöltött szerepére viszont nem láthattam volna rá, ha itt befejezem a kutatást, és megelégszem az összegyűlt — viszonylag nagy mennyiségű — szó- és kifejezőkészlettel. A vizsgálatot tehát személyes és csoportos interjúk sorozatával folytattam. Az interjúk többsége a Sopronkőhidai Fegyház és Börtönben és a Budapesti Fegyház és Börtönben készült, fogvatartottak többnyire öt-hatfős csoportjaival. Egy munkanapon ezzel a módszerrel körülbelül 25

adatközlőt kérdezhettem meg. A beszélgetéseket jegyzetekben rögzítettem, mivel magnót nem használhattam. Előre elkészített kérdéstípusokkal dolgoztam, így könnyebben irányíthattam a beszélgetés menetét, és a jegyzetek is rendszerezve készültek el. A kérdések többnyire a szlenghasználók csoportnyelvükhöz kapcsolódó nyelvi attitűdjére vonatkoztak.

Az adatgyűjtés végeztével nyelvi adatbázist készítettem a rendszerezetlen gyűjteményből, rögzítve az adatolt szlenget, annak jelentését, a szlenghasználóktól származó stílusminősítést, adott esetben a példamondatokat, és a feltárt szlengszó vagy - kifejezés, esetleg szójárás, szóláshasonlat, rigmus adatolásának színhelyét.

Összefoglalva elmondható, hogy dolgozatom elkészítéséhez a szakirodalom áttekintése mellett a vizsgálni kívánt csoportnyelv használóihoz, illetve azok körülményeihez szabott, egyéni kutatási módszerek kidolgozása volt szükséges. A munka befejeztével megállapítható, hogy az alkalmazott módszerek eredményhez vezettek, sikerült feltárni, több szempontból megközelíteni az adott időszak magyarországi börtönszlengjét.

3. Eredmények

3.1. A börtönszlengkutatás előzményei

Egészen az 1980-as évek végéig általános volt az a nyelvtudományi vélekedés, amely a szlenget a nyelv deviáns hajtásaként értékelte, amit nemhogy kutatásra nem tartott érdemesnek, de legjobb megoldásnak az kínálkozott volna, ha nem is veszünk tudomást erről a nyelvi változatról. Ma már a korábbi állapothoz viszonyítva egyre több nyelvész figyel fel nyelvünknek erre a területére, és nem mint káros „fattyúhajtást” értékelik, hanem a szociolingvisztika körébe tartozó jelenségként foglalkoznak vele. Munkámban összegeztem a magyar szlengkutatás vizsgálatom szempontjából fontos eredményeit, melyeken keresztül megmutathattam, hogy a szleng nyelvünknek egy olyan szelete, amelyből rendkívül fontos információkat nyerhetünk például a nyelvkeletkezés tekintetében vagy a nyelv eredeti funkcióinak feltérképezésében, olyan tudás részesei lehetünk vizsgálata által, amelyhez nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem juthatnánk hozzá más nyelvi jelenségek elemzése alkalmával. Ennek tükrében foglalkoztam a szleng szakszó definiálásának problémájával, a szlengek tipizálási kérdéseivel (főleg KAARINA KARTTUNEN és KIS TAMÁS vonatkozó írásai alapján).

A szleng általános kérdéseinek tisztázása után beszámoltam az eddigi (bár csekély mennyiségű) Magyarországon történt börtönszleng kutatásról, vitattam a tolvajnyelv és a börtönszleng kapcsolatát, kiemelve a börtönszleng tanulmányozása szempontjából fontos tolvajnyelvi emlékek eredményeit. A tolvajnyelvi tanulmányokból leginkább azokat a pontokat emeltem ki, ahol az egyes szerzők a tolvajnyelvhasználók bemutatásával, a tolvajnyelv funkcióival, a regiszter változásával, változékonyságával, a tolvajnyelv és maguknak a tolvajnyelvi szavaknak a keletkezéstörténetével foglalkoztak, mindig összehasonlítva a kutatások eredményeit a börtönszleng tanulmányozása közben keletkezett észrevételeimmel. A szótárakból, tanulmányokból kiemeltam azokat a részeket, ahol a szerzők, akár már az 1860-as években is, szociolingvisztikai elméletalkotásra tettek kísérletet.

A börtönszleng vizsgálatához előzetesen szükséges volt tájékozódnom magáról a börtönvilágról, ezért megkerülhetetlenül született a dolgozatban egy rövid áttekintés a hazai börtönügyről, annak érdekében, hogy a börtönt mint intézményrendszert is megismerjem, megismertessem a kívülállókkal, tájékozódjam, tájékoztassam az olvasókat az ezzel kapcsolatos hivatalos fogalmakkal, álláspontokkal.

3.2. Zárt közeg csoportjai, csoportszerveződés a börtönben

A börtönök mint intézmények, azaz szociológiai szempontból nézve mint másodlagos formális csoportok szerveződnek. Ennek a felülről szervezett formális rendszernek a tagjai a fogvatartottak is, illetve ennek a szervezetnek a részegységeit képezik a fogvatartottak formálisan kialakított csoportjai. A börtönszlengkutatás szempontjából azonban nem mint egy intézmény részegységei fontosak, hanem mint a formális intézményen belül megszülető nem hivatalos kiscsoportok.

Dolgozatomban bemutatam az ilyen, totálisan zárt karcerszervezetben szükségszerűen megalakuló csoportokat, az azokat működtető informális szankciókat és jutalmakat, a mindennapi szoros együttlét következtében keletkező feszültségeket, és azok feloldási lehetőségeit, illetve, hogy a szleng milyen szerepet tölt be egy ilyen közegben. Igyekeztem rávilágítani azokra a folyamatokra, melyekkel az újonnan érkező rab kénytelen szembesülni, megmutatni a folyamatos beavatódás lépéseit, melynek a börtönszlengtanulás is részét képezi. Ismertettem az informális börtöntársadalom szerepeit, az egyes fogvatartottak helyét az informális hierarchikus rendben, a rabtársadalom számára fontos konkrét és elvont értékeket, mindezt természetesen a

börtönnyelv segítségével, hiszen a szleng a legalkalmasabb eszköz arra, hogy erre a problémakörre pontosan rávilágítson.

Ezen a területen tett vizsgálódásaim után már megmutatkozni látszott kutatásom egyik lényeges eredménye, vagyis hogy a börtönszleng nem csupán egy érdekes szó- és kifejezőkészlet, hanem egy nagyon is életszerűen funkcionáló belső nyelv, amit az informális csoportosulások működtetnek, életre keltenek, mindennapi társas érintkezésük egyik eszközévé tesznek. Vizsgálataim révén már nagyrészt itt kimutatható volt, hogy milyen okokból folyamodnak a beszélők szlenghez, miért és mikor érzik fontosnak egy belső nyelvváltozat használatát, és melyek azok a helyzetek, amikor az ember „szlengben” viselkedik. A társas emberi szempontok figyelembevétele mellett célom volt a nyelvi anyag átható tanulmányozása is, ennek eredményeképpen született meg az adatolt nyelvi anyag elemzése, az általános következtetésektől eljutva a szleng-szóalkotás rendszerében való vizsgálódásokig.

3.3. A börtönszleng nyelvi vizsgálata

A börtönszleng keletkezési/aktivizálódási helyének sokszínűségéből adódóan, az összegyűlt adatbázist áttekintve, általános következtetések vonhatók le. Elsőként a szókészlet szerveződését vizsgáltam meg, melynek eredményeképpen megállapítható, hogy a börtönszlengben, ahogy más csoportnyelvekben is, létezik egy központi, mag-szókincs, melynek adatai mindegyik büntetés-végrehajtási intézetben ismertek és gyakran használtak, és létezik egy peremszókincs, vagyis egy olyan adatállomány, amelybe tartozó szavak, kifejezések ritkábban használtak, néhol egyáltalán nem ismertek. Az általános áttekintésnél maradva, bemutatom a börtönszleng-képződés gyakoribb attrakciós központjait, illetve elemzésemet a vizsgált csoportnyelvben szép számmal megjelenő alakváltozatok bemutatásával folytatom. Alaki eltérések főleg az egyes intézetek szóanyagát összehasonlítva tapasztalhatók, de előfordul, hogy egy intézeten belül is megjelennek effajta változatok, különösen, ha idegen nyelvi átvételről van szó. Számottevő alaki eltéréseket főleg a cigány nyelvi eredetű szavak esetében tapasztaltam, ahol is többnyire a magyar hangrendszerben nem szereplő hangok helyettesítéséből következnek az alakváltozatok.

Dolgozatomban bemutatom a börtönszlengre jellemző különböző szóalkotási módokat, az elemzési kategóriák felállításához segítségül hívva KIS TAMÁS és HOFFMANN OTTÓ ezen a területen alkotott rendszerezési elveit. Elsőként az idegen nyelvekből származó

börtönszlengi átvételeket mutatom be. Az adatbázis áttekintésének eredményeképpen megfigyelhető, hogy legnagyobb mennyiségben a cigány nyelvből vesz át szavakat a börtönszleng, ehhez hasonlóan nagy mennyiségben csak a német nyelv, annak is leginkább argó változata gazdagítja a börtönszleng szókincsét. Bár közel nem olyan nagy mennyiségben, mint a cigányból vagy a németből, az angolból is érkeztek jövevényszavak, és még ennél is kisebb mennyiségben találkozhatunk olasz és francia átvételekkel is a börtönszlengben.

A börtön belső informális szókincsének másik rétegét képezi a bázisnyelv különböző változataiból átvett szavak, kifejezések. Ennek keretén belül találkozhatunk néhány olyan szóval, amely nyelvjárási eredetre vezethető vissza, találhatunk átvételeket a büntetés-végrehajtási szaknyelvből, a katonai szlengből, számottevő mennyiségben továbbá a tolvajnyelvből. A kutatás rámutatott, hogy a magyar nyelv börtönszlengen kívüli csoportnyelveiből való átvétel rendkívül termékeny szóalkotási módnak bizonyult esetünkben. Tanulmányomban példák széles tárházát sorakoztatom fel ennek bizonyítására.

Bemutatom a nyelvváltozaton belüli elemkészlet felhasználásával történő szóalkotási módok börtönszlengben alkalmazott csoportjait, így a jelentésbeli, az alaki és a belső szóalkotás ritkábban előforduló lehetőségeit. Az elemzés eredménye alapján az tapasztalható, hogy a jelentésbeli szóalkotás kategóriái közül a névadás a legritkább szóalkotási mód a börtönben, a jelentésátvitel és a névátvitel már ennél gyakoribb, de adatolható a börtönszlengben az összetett jelentésváltozásra, a jelentésbővülésre a jelentésszűkülésre és a jelentéselvesztésre is példa.

Az alaki szóalkotás körében a szóösszetétel rendkívül gyakori a börtönszlengben, de nem ritkább a szóképzés sem, ezt a dolgozatomban a különböző képzőfajtákra hozott példáim igazolják. Tipikus börtönszleng-képzőt nem találtam, egyedül az *-inger* képzővel való ellátottság eredményez nagy valószínűséggel szlengszót, és még az *-esz* képzővel ellátott szavak megfigyelhetően gyakoriak a börtönszlengben. Az igeképzés lehetőségével kevésbé élnek a vizsgált csoportnyelv alkotói, használói, az igék nagy része már képzett alakban kerül a börtönszlengbe. Itt jegyzem meg, hogy igen gyakori jelenség az igék igekötővel való ellátása a börtönszlengben. Előfordul, hogy a bázisnyelvből változatlan alakban és jelentésben vesz át egy szót a börtönszleng, csupán a szokványos igekötőt módosítja, így alkot szlengszót, de legtöbb esetben az igekötővel való ellátottság a bázisnyelvi szó jelentését is nagymértékben módosíthatja.

A belső szóalkotás ritkábban előforduló lehetőségeinek eredményeként a börtönszlengben találkozhatunk szóvegyülés következtében létrejött alakokkal, morfémanyújtással, morfémarövidítéssel (szócsonkítással), szórövidítéssel, elvonással, szóferdítéssel, szóhatár-eltolódással, ragrögzüléssel, illetve mozaikszavakkal. Felfigyelhetünk játszi szóalkotással keletkezett szóalakokra is, vagyis a csoportnyelv használói élnek a szóalkotás olyan lehetőségével, aminek eredményeképpen létrejött szavakat a csoporton kívülről szemlélve humorosnak, viccesnek találunk. Egyfajta kreatív szóalkotási mód ez, vagyis a szlengalkotók kreativitását tükrözik az így született alakok.

A legtöbb szlenghez hasonlóan, a börtönszlengben is gyakori jelenség, hogy bizonyos fogalmakat szószerkezettel neveznek meg, vagyis élnek a szintagmatikus/szintaktikai szerkesztés lehetőségével. A kifejezések mellett a rögzült társalgási fordulatok mutatják leginkább, hogy a börtönszleng nem elszigetelt nyelvi anyagként, szótárként él a fogvatartottakkal együtt, hanem része mindennapi társas viselkedésüknek. Ezt bizonyítja a tanulmányban néhány, a szótárból kiemelt szemelvény.

A börtönszleng finomabb, rejtettebb társas nyelvi oldala természetesen élőnyelvi környezetben, társalgás közben, illetve rögzített kép- és hanganyag segítségével tanulmányozható, ami elkészítésére nekem nem volt lehetőségem, így pillanatnyilag ezen a területen meg kellett elégednem a fogvatartottak csoportnyelvükhöz kapcsolódó nyelvi attitűd-vizsgálat nyújtotta eredményekkel.

3.4. A börtönszlenghez kapcsolódó nyelvi attitűdök

Dolgozatom e pontján figyelhető meg kutatásom legfőbb eredménye. Itt mutatható ki ugyanis legjobban, hogy a szleng nem csupán egy olyan nyelvváltozat, ami szó- és kifejezőkészletében tér el a köznyelvtől, hanem egy életformáról van szó, ami nem csupán abban különbözik a hétköznapi világától, hogy bizonyos emberek bizonyos szituációban bizonyos szavakat használnak. A szleng ugyanis itt az a közeg, amely használóinak segít túlélni azt az időszakot, amely nem éppen a legkellemesebb az adott személy számára. Az a közeg, ahol félszavakból, befejezetlen mondatokból, egy-egy összenézésből megértik egymást a nyelvváltozat ismerői.

Munkámban dokumentálom a fogvatartottak saját nyelvváltozatukról alkotott nézeteit, véleményüket a nyelvváltozat keletkezésmechanizmusát, és a büntetés-végrehajtási intézetben betöltött funkcióját illetően, a társas szlenghasználatról, szlengszituációkról kialakult nézőpontjukat. Érdeklődtem továbbá a szlengtanulás személyes tapasztalatai

felől is. A kapott válaszok összegzéseképpen megállapítottam, hogy a börtönben többnyire egy reszocializációs folyamaton esnek át a rabok, aminek bekövetkeztéről a börtönszleng egyéni megjelenése is árulkodik. Reszocializáció ugyanis akkor megy végbe, amikor mintegy észrevétlenül olyan jegyek jelennek meg a fogvatartottak viselkedésében, amiket bekerülésük első napjaiban még elfogadhatatlannak, elképzelhetetlennek tartottak. Ha ennek csak egyik oldalát, a börtönszlenget nézzük, akkor ez lehet az a stádium, mikor a fogvatartott úgy nyilatkozik, hogy ő már észre sem veszi milyen szituációban használ börtönszlenget, nem is tudatosul benne, hogy *az szleng: „Itt egyfolytában használja az ember. Annyira berögződik, hogy majd kint is kénytelen lesz használni. Valaki nem akarja használni, de az is beleszokik. Beleszokik vagy megszökik”*. A válaszokból az is kiderült, hogy az új nyelvi viselkedésminta elsajátítása nem kötelező, csupán ajánlott abban az esetben, ha az illető fogvatartott az adott zárkaközösség rendes tagja kíván lenni, tehát csoporttagként kívánja eltölteni büntetésének idejét. Sikeres reszocializációról azonban csak akkor beszélhetünk, ha nyelvi változás is történt. Hangsúlyozandó, hogy a reszocializáció élethelyzet-függő, nem szükségszerű az egyénnek élete hátralévő részét a megváltozott viselkedéssel leélnie, jelen esetben kifejezetten káros lenne, ha a börtönön kívüli életet is a börtönben elsajátított, a börtönéletet megkönnyítő, elviselhetőbbé tehető normákkal folytatná. Új élethelyzetbe kerüléssel, újabb reszocializációval új viselkedés alakítható ki, melynek szerves része az új nyelvi viselkedés is.

Szlengkutatásom eredményeképpen létrejött a mintegy ötezer szócikket¹ tartalmazó mai magyar börtönszleng szótára, azokkal a nyelvi adatokkal, melyek az utóbbi nyolc év gyűjtéséből származtak, és melyek egyben alapot biztosítottak szociolingvisztikai vizsgálódásaimhoz. A börtönök lakói azon szlenghasználók közé tartoznak, akiknek életmódjuk legnagyobb mértékben eltér a hétköznapi emberek életmódjától, akik sajátos belső informális társadalmat alakítanak ki, amiben sajátos viselkedésmóddal rendelkeznek a társadalom tagjai, és amiben sajátos kommunikációs bázissal fejezik ki gondolataikat az emberek.

¹ A szótár szócikkeiben a következő adatok találhatók:

bláz fn gyak 1. Cigaretta. *Nyomass egy ~t a csacsogómba!* 'Adj egy cigarettát a számba!' [ált.=Cigaretta. Ném. *blasen*- Fújni füstöt.] — **babáresz, bagaretta, bágárez, bagó, búzrúd, cirok, csavar, dohánygerenda, dollár, dzsanga, gerenda, gigi, langesz, mellbemaró, nikotinrúd, ördögfüst, pábáresz, pábáró, pampi, pipu, rakéta, spagóca, spandi, spangli, stab, stalli, staub, stób, sziga, tab, tabak, tabaré, tubák, tubálesz, tubáló, tubáresz, vatta.** Vö. *mezítlábas*. 2. Férfi nemi szerv, hímvessző; **dákó.** *Laza ~t a vigyorgódba!*: Menj a fenébe! (Tkp. Ernyedt péniszt a szádba!) Vö. **leakad.**

4. Publikációim a témában

Belső szókincs. A mai magyar börtönszleng. In: *Börtönügyi Szemle* 17/2 (1998): 34–45.

A Sopronkőhidai Fegyház és Börtön szlengszókincsének változása az 1960-as évektől napjainkig. In: *MNyj* 39 (2001): 115–26.

A 'besúgó' a magyar és a finn börtönszlengben In: *Folia Uralica Debreceniensia* 8 (2001): 581–6.

A magyar büntetés-végrehajtási intézetekben élő fogvatartottak hierarchikus szereprendszerének bemutatása a szleng szókincs tükrében. In: *Nyelvek és kultúrák találkozása*. 12. Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia. Szerk: TÓTH SZERGEJ. Szeged, 2003. 77–82.

„Nagyobb lesz az ember, ha kicsit dumásabb” A börtönszlenghasználók véleménye nyelvváltozatukról. In: *MNyj* XLI (2003): 533–42.

Egy kutatás módszerei (Börtönszleng Magyarországon, 1997–2004). In: *A hét* II/51–52. 2004. december 16. 16.